

GÖTEBORGS UNIVERSITET
PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN

**”Samordningssamtal, en ren lyx!”
Föräldrars och pedagogers upplevelser av samordningssamtal inom
interventionsmodellen Marte Meo och Samordningssamtal**

Petra Tarnow Håkansson och Anna Hansson

Examensarbete 30 hp
Psykologprogrammet
Höstterminen 2015

Handledare: Ulf Axberg
Jennifer Strand

”Samordningssamtal, en ren lyx!”

Föräldrars och pedagogers upplevelser av samordningssamtal inom interventionsmodellen Marte Meo och Samordningssamtal

Petra Tarnow Håkansson och Anna Hansson

Sammanfattning. Syftet med denna kvalitativa intervjustudie var att ta del av föräldrars och pedagogers upplevelser av samordningssamtal utifrån interventionsmodellen Marte Meo och Samordningssamtal. Interventionsmodellen är utformad för barn med samspelsproblem i skolan. Samordningssamtal är regelbundna möten där berörda vuxna träffas för att diskutera barnets behov av utvecklingsstöd. 18 intervjuer genomfördes och bearbetades induktivt med tematisk analys. Detta resulterade i fyra huvudteman: *Från tysta och avvaktande till öppna och avslappnade, Ledarskap för att involvera alla, Föräldrars delaktighet varierar* samt *Önskemål om överlämning*. Nästan samtliga informanter beskrev en mycket positiv upplevelse av interventionsmodellen. Resultaten pekade på att samordningssamtalen var nödvändiga eftersom de främjade kommunikationen mellan hem och skola. Förbättringsförslag presenteras; exempelvis bör målen för samordningssamtalen förtydligas och olika varianter av samordningssamtal skulle kunna erbjudas.

Ett välreplikerat fynd inom utvecklingspsykiatri är att det föreligger en hög risk för barn med tidigt debuterande, svåra och ihållande beteendeproblem att utveckla antisocial problematik som vuxna (Moffitt, 2003; Loeber & Farrington 2000; Dodge m.fl., 2015). Tidiga interventioner är viktiga för att motverka en sådan negativ utveckling (Webster-Stratton & Taylor, 2001; Dodge m.fl., 2015). Dodge, Greenberg och Malone (2008) uttryckte att en negativ utvecklingslinje grundar sig i många faktorer, t.ex. både i familjen och i skolan, och att de olika faktorerna påverkar varandra i en negativ spiral om de inte adresseras. Interventioner som bara riktades mot en av dessa faktorer föreföll effektiva endast på kort sikt då det gällde att minska aggressiva beteenden (Dodge m.fl., 2008). Interventioner som inverkade på flera områden av barnets liv, såsom både hem och skola, visade sig däremot ha varaktiga signifikanta resultat med avseende på minskad psykiatri och våldsamma brott (Webster-Stratton & Taylor, 2001).

Flera interventionsmodeller som inriktar sig på både hem och skola har utvecklats. En av de mest heltäckande interventionerna är enligt Webster-Stratton och Taylor (2001) ”Fast track”. Programmet blandar beteendeträning för föräldrar, utbildning i sociala och kognitiva färdigheter för barn, kamratcoaching och mentorskap, utbildning i akademiska färdigheter och miljöförändring i klassrum. Denna intervention hade fortsatt signifikant effekt åtta år efter att den avslutats (Dodge m.fl., 2015). En annan omfattande intervention är ”de otroliga åren” där social färdighetsträning riktas mot både barn, pedagoger och föräldrar (Webster-Stratton, 2000). Bland annat visas videovignetter för att stimulera en diskussion bland föräldrar och pedagoger och diskussionen leder fram till hanteringsstrategier (Webster-Stratton, 2000). Den del av de otroliga åren som inriktades på sociala färdigheter visade på signifikant minskning av aggressiva symptom både i skolan och i hemmet (Webster-Stratton & Reid, 2003).

Centralt för att interventionsmodeller riktade mot hem och skola skall lyckas verkar vara att skapa ett samarbete mellan dessa instanser (Webster-Stratton & Taylor, 2001). Att skapa ett gott samarbete mellan föräldrar och pedagoger kan vara en utmaning och Cheatham och Ostrosky (2011) menar att det är lätt att falla in i en rollfördelning där pedagogen betraktas som en expert och rådgivare och föräldern blir den som förväntas ta emot råd. När det gällde beteende i klassrummet visade det sig att de mest effektiva interventionerna var de där föräldrar och skolpersonal arbetade tillsammans för att implementera interventionen och hade ett två-vägs utbyte av information (Cox,

2005). En nyckelfaktor i dessa interventioner var att skolpersonalen behandlade föräldrarna som jämlikar. Även interventioner där det snarare var en envägskommunikation, visade sig dock vara effektiva i denna studie, men inte i lika hög grad. Kvalitet i kommunikationen mellan föräldrar och pedagoger verkade vara viktigare än hur ofta den skedde (National association of school psychologists, 2012). Tillit betraktades som en nyckelkomponent i en positiv relation mellan hem och skola och gemensam målsättning ansågs vara viktigt (National association of school psychologists, 2012).

Marte Meo och Samordningssamtal (MOS)

Marte Meo och samordningssamtal (MOS) är en interventionsmodell för barn mellan 4-12 år med samspelsproblem i skolan. Modellen har prövats i en kontrollerad ickerandomiserad kohortstudie i Sverige (Axberg, Hansson, Broberg & Wirtberg, 2006). MOS inriktar sig på flera områden i barnets liv och ett gott och jämlikt samarbete mellan hem och skola ses som centralt (Wirtberg, Petitt & Axberg, 2014).

Kohortstudien visade en signifikant minskning av antisocialt beteende hos barn både i skolan och hemmet efter att en MOS-intervention hade genomförts (Axberg, Hansson, Broberg & Wirtberg, 2006). Inga signifikanta resultat återfanns i jämförelsegruppen som hade fått sedvanlig behandling. I en nyligen utförd randomiserad kontrollerad studie pekade preliminära resultat på minskningar av beteendeproblem både i MOS-gruppen och i en kontrollgrupp som fått sedvanlig behandling. Minskningen i MOS-gruppen var statistiskt säkerställt större än den i kontrollgruppen (Wirtberg, 2014). MOS utgörs av en kombination av två arbetsmodeller vilka presenteras nedan: Marte Meo och samordningssamtal (Wirtberg m.fl., 2014).

Marte Meo. Marte Meo är en modell för utvecklingsstödjande dialog som används både i skolan och i hemmet (Aarts, 2000). Syftet med Marte Meo är att pedagogen/föräldern lär sig att kommunicera med barnet på ett sätt som är stödjande och som främjar utveckling. Samspelet mellan barn och pedagog/förälder filmas i ett par situationer av en Marte Meo-vägledare/terapeut i skolan respektive i hemmet (Wirtberg m.fl., 2014). Den person som filmar i skolan kallas Marte Meo-vägledare och har en bakgrund inom specialpedagogiken. Den person som filmar i hemmet kallas Marte Meo-terapeut och är utbildad och erfaren familjebehandlare.

Marte Meo vägledaren/terapeuten analyserar samspelet som syns på filmen utifrån utvecklingsstödjande principer. Dessa principer, som beskrivs utförligt i MOS-manualen (Wirtberg m.fl., 2014), går i stora drag ut på att den vuxne samspekar med barnet på ett sätt som stödjer dess utveckling och ger en modell för hur ett gott samspel kan se ut. Modellen för en utvecklingsstödjande dialog har en struktur bestående av tre huvudfaser. Den första fasen är kontaktetablering, då den vuxne arbetar för att skapa ett gemensamt uppmärksamhetsfokus tillsammans med barnet. Den andra fasen handlar om att den vuxne och barnet turas om att reagera på varandras kommunikation. Den tredje fasen går ut på att det sker ett ömsesidigt avslut då den vuxne uppmärksammar att barnet vill dra sig undan, eller själv skickar mycket tydliga signaler på att den vill avsluta (Wirtberg m.fl., 2014).

Marte Meo-vägledaren/terapeuten väljer ut filmklipp som visas för den filmade pedagogen/föräldern vid en återgivning (Wirtberg & Axberg, 2006). Tillsammans reflekterar vägledaren/terapeuten och pedagogen/föräldern över vad barnet gav uttryck för och belyser vilka av den vuxnes ageranden som hjälpte barnet i dess utveckling (Wirtberg m.fl., 2014). Konkreta exempel på utvecklingsstödjande beteenden är det som står i fokus vid dessa återgivningar, både gällande vad som gjorts bra och gällande vad som eventuellt skulle kunna göras annorlunda (Wirtberg m.fl., 2014).

Samordningssamtal. Samordningssamtal är regelbundna möten där berörda vuxna kring barnet träffas för att diskutera barnets utveckling och behov av hjälp. På dessa möten finns en samordnare som står för mötets struktur. De andra personerna som deltar brukar vara: förälder, styvförälder, fosterförälder, pedagog, Marte Meo-vägledare och eventuellt Marte Meo-terapeut samt

andra betydelsefulla personer för barnet. Man diskuterar kring huruvida barnets behov av utvecklingsstöd tillgodoses och hur situationen kan förbättras för barnet genom interaktion med vuxna både i skolan och i hemmet. Marte Meo-filmerna av samspelet mellan pedagog och barn kan visas på mötena. I de fall då interaktionen mellan barn och förälder filmas i hemmet kan även den filmen visas på mötet då föräldern önskar detta. Den svenska skollagen ger föräldrar tydlig rätt till insyn i arbetet i skolan. Pedagoger har inte samma lagliga rätt till insyn i hemmet (Wirtberg & Axberg, 2006).

Barn genomgår idag en dubbel socialisering (Bäck-Wiklung & Bergsten 2010). Både hem och skola är aktörer som tillsammans lär barnet hur det blir en del av samhället, vilka regler och normer som finns och hur samhällsmedborgare agerar. Barn är därmed beroende av både hem och skola för att kunna lära sig sociala färdigheter och genomgå en sund psykosocial utveckling. Det innebär också att barnet måste lära sig att förhålla sig till bägge dessa system (Bäck-Wiklung & Bergsten 2010). Strukturerade samordningsmöten erbjuder föräldrar och pedagoger ett forum där de fokuserat kan diskutera sin gemensamma strävan om att stödja barnets utveckling (Wirtberg m.fl, 2014). Förhoppningen är att det kan leda till att barnet får ett mer enhetligt bemötande i de olika system det lever i (Wirtberg m.fl, 2014). Enligt ett systemiskt tankesätt påverkar de olika systemen som barn lever i dessutom varandra (Broberg, Almqvist, & Tjus, 2003). På samordningsmöten kan denna påverkan förhoppningsvis tydliggöras och förbättras och en bro kan skapas mellan hem och skola (Wirtberg m.fl, 2014).

Det fanns huvudsakligen fyra mål med samordningssamtalen (Wirtberg m.fl, 2014):

Mål 1. Att skapa ett sammanhang där föräldrar och pedagoger är engagerade i samma sak; att främja barnets utveckling.

Mål 2. Att utforska föräldrarnas och pedagogernas ”berättelser” om barnet och varandra, och hjälpa dem att tillsammans skapa nya berättelser eller acceptera att berättelserna är olika.

Mål 3. Att klargöra sammanhangsmarkeringar. Innebörden en person ger en händelse eller ett uttalande beror på vilket sammanhang den personen befinner sig i. Det innebär att händelser och uttalanden kan få olika innebörd i hemmet och i skolan. Tanken med att göra en professionell sammanhangsmarkering är att tydliggöra de faktorer som styr relationerna mellan deltagarna på mötet. På så vis klargörs ett gemensamt sammanhang, men också att sammanhanget aldrig blir helt lika för alla deltagare utan att de kommer att tolka saker olika eftersom de har olika roller (Wirtberg m.fl, 2014).

Följande sammanhangsmarkeringar klargörs:

- Pedagogens önskan om hjälp och specifika mål för Marte Meo-insatsen
- Hur man skall arbeta för att uppnå detta mål
- Syftet med samordningssamtal, ett forum där arbetet utvärderas och utvecklas
- Roller och arbetsuppgifter för föräldrar, pedagoger, samordnare och Marte Meo vägledare

Mål 4. Att vid behov samordna interventionen i skolan med eventuell intervention i hemmet.

Samordnaren. Samordnarens roll under samordningssamtalen består i att vara en neutral tredje part och att skapa samt upprätthålla ramar och struktur under mötet. Det krävs ingen formell utbildning för att vara samordnare, men klinisk erfarenhet av att leda möten rekommenderas. Det är viktigt att samordnaren inte har en tidigare formell koppling till skolan. Att en neutral person leder samtalet anses vara en stor fördel för att hantera känslor som kommer upp i rummet, hantera olika åsikter och att styra samtalet i en konstruktiv riktning (Wirtberg m.fl., 2014).

Samordnaren går igenom samordningssamtalets ramar med deltagarna, såsom att möten hålls regelbundet och att interventionen avslutas när målen uppnås. Hen ser också till att arbetet kontinuerligt utvärderas. Samordnaren håller i strukturen genom att se till att både pedagoger och

föräldrar kommer till tals och lyssnar på varandra. Ett respektfullt samtal skapas och det underlättas för deltagarna att uttrycka åsikter och känslor (Wirtberg m.fl., 2014).

Utifrån ett systemiskt perspektiv om multipel kausalitet menas att många berättelser kan existera samtidigt och att det kan skapas ett "multiverse" snarare än ett "universe" (Maturana & Varela, 1988). Denna teori appliceras på samordnarens roll; hen tillåter många olika berättelser att existera samtidigt. Ingenting anses vara rätt eller fel och en viktig uppgift hos samordnaren är att låta alla olika berättelser få finnas trots att de är motstridiga (Axberg m.fl., 2006).

Tala-/lyssnapositioner. Samordningssamtalen genomförs utifrån en särskilt utformad arbetsstruktur där deltagarna turas om att inta tala- och lyssnapositioner (Wirtberg m.fl., 2014). Samordnaren ser till att diskussionen på mötet sker med ett subsystem i taget. Exempelvis för samordnaren först ett samtal med pedagog och vägledare om det arbete de gör i skolan, medan föräldrarna får lyssna. Därpå samtalar samordnaren med föräldrarna om de tankar och reflektioner som de fått när de lyssnat och som de vill dela med sig av, medan pedagogen och vägledaren lyssnar. Denna arbetsstruktur sker i syfte att alla skall få göra sin röst hörd utan att behöva känna sig avbrutna (Wirtberg m.fl., 2014). Arbetsstrukturen underbygger även möjligheten till djupa och öppna samtal, enligt teori kring reflekterande processer (Andersen, 1987).

Marte Meo eller samordningssamtal? I de studier som genomförts har det inte gått att skilja ut vad som varit kurativt med MOS-interventionen, dvs. om det är Marte Meo-interventionen eller samordningssamtalen stått för det huvudsakliga resultatet. Troligtvis har kombinationen av de två arbetsmodellerna varit det verksamma. Designen på de hittills genomförda studierna har dock inte möjliggjort en undersökning av en sådan hypotes (Axberg m.fl., 2006).

Ett arbets- och organisationspsykologiskt perspektiv på samordningssamtal

De teoretiska utgångspunkterna för samordningssamtalen är framförallt systemisk teori, sammanhangsmarkering, arbetsalliansens betydelse och salutogenes (Wirtberg m.fl., 2014). Ett annat teoretiskt perspektiv utifrån vilket mycket forskning har utförts på mötestruktur är arbets- och organisationspsykologi. Wheelan (2011) som verkar inom det arbets- och organisationspsykologiska fältet beskriver flera nycklar till produktivitet. Nedan beskrivs teori kring områden som skulle kunna vara viktiga för att nå framgång på samordningsmöten; mål, roller, struktur, ledarskap och uppföljning.

Mål. Det viktigaste för att ett team ska vara högpresterande är att gruppmedlemmarna är medvetna om och överens om teamets mål samt hur dessa ska nås (Wheelan, 2011). Många grupper uppfyller inte det kriteriet. Det är vanligt att gruppmedlemmarna är överens om gruppens mål, men att det vid närmre undersökning visar sig att medlemmarna har olika uppfattningar om hur de ska uppnås. Detta kan leda till missuppfattningar då deltagarna strävar efter olika tillvägagångssätt för att nå målen. Vikten av att diskutera igenom gruppens mål och även hur gruppen ska gå tillväga för att nå dem betonas därför (Wheelan, 2011).

En arbetsgrupp behöver ha både yttre och inre mål. Yttre mål handlar om gruppens prestation utåt; det vill säga vad gruppen skall åstadkomma, producera eller prestera. Inre mål handlar om hur gruppen skall arbeta; exempelvis hur medlemmarna skall bemöta varandra och spelregler inom gruppen (C. Jacobsson, personlig kommunikation, mars 2015).

Roller. En central uppgift för en framgångsrik grupp är se till att deltagarna har tydliga roller (Wheelan, 2011). Varje medlem behöver inse vilken roll hen har eftersom vetskapen om den egna rollen leder till att medlemmen vet vad hen skulle göra. Varje uppgift behöver vara anpassad efter deltagarens förmågor och färdigheter så att personen är kapabel att utföra uppgiften. Varje medlem behöver även acceptera sin roll och hålla med om vad den innebär.

Struktur. Mötets ramar beskrivs som mycket viktiga. Möten bör schemaläggas på regelbundna och återkommande tider. En agenda skall vara förberedd av ledaren och samtliga berörda närvaro betonas vara av stor vikt. Punktlighet är angeläget samt att ledaren håller i ramar och struktur. Det är viktigt att låta samtliga deltagare få ut något av mötet och "laget-runt"

reflektion uppmuntras för att samtliga skall komma till tals (Wheelan, 2011). Möten skall ha tydligt formulerade syften. Även kontexten för möten bedöms vara av stor vikt; varför medlemmarna möts och var i arbetsprocessen mötet sker bör med andra ord stå klart. Teammedlemmar behöver emellanåt även betänka det större sammanhanget som organisationen verkar i och hur deras arbete bidrar (Thylefors, 2013).

Ledarskap. Situationsanpassat ledarskap beskrivs vara den mest produktiva formen av ledarskap (Wheelan, 2011). Grupper behöver olika typer av ledarskap i olika stadium i grupputvecklingen. Då en grupp är helt ny behövs en ledare som är styrande och håller tydliga ramar, medan ledaren i en grupp med ett gott samarbete kan ta en mer avvaktande roll och i princip låta gruppen sköta arbetet på egen hand (Wheelan, 2011).

En ledare är i många sammanhang en del av arbetsgruppen (Thylefors, 2013). En annan yrkesroll där uppgiften är att hjälpa en grupp människor att arbeta mot ett gemensamt resultat är facilitatorn (Schwarz, 2002). Facilitatorn roll består i att underlätta gruppens arbetsprocess genom att endast ingripa då det är nödvändigt (Thylefors, 2007). Facilitatorn kan styra gruppen på en *hur*-nivå, dvs. lägga sig i hur arbetsprocessen kan underlättas men lägger sig inte i *vad* som utförs (Thylefors, 2007). En facilitator har ett avgränsat uppdrag, en tydligt identifierad roll, ett professionellt förhållningssätt och är på intet sätt ägande av slutresultatet (Thylefors, 2007). Att ha en sådan neutral roll kan vara svårt för exempelvis en chef som är involverad i arbetsgruppen och har olika relationer till de olika deltagarna (Thylefors, 2007).

Facilitatorn kan styra en grupp i olika grad beroende på gruppens behov av styrning (Thylefors, 2007). Thylefors menade att det mer styrande förhållningssättet vanligtvis leder till att det önskade målet uppnås snabbare. En annan konsekvens av ett sådant förhållningssätt är dock att gruppen blir mer beroende av sin facilitator och hans styrning. De klarar inte av att vara självständiga då facilitatorn inte längre styr gruppen och beroendeförhållandet vidmakthålls. Ett förhållningssätt där facilitatorn är mindre styrande leder ofta till oberoende och förmågan att facilitera själv (Thylefors, 2007). Schwarz (2002) menar att facilitatorn bör växla förhållningssätt och vara transparent med huruvida ett mer eller mindre styrande facilitering utförs i olika situationer.

Uppföljning. Studier av projekt som inriktats på psykosocial arbetsmiljö, visade att tillfälliga arbetsmiljöförbättringar sällan integrerades i det dagliga arbetet efter projektens slut (Eklöf, 2014). Eklöf (2014) betonade därför vikten av att integrera tillfälliga projekt i större sammanhang. Att genomföra kontinuerliga planerade uppföljningar kan vara ett bra verktyg för att se till att en sådan integrering fortgår på sikt.

Bakgrund och terminologi

Examensarbetet uppstod som en del i ett större projekt där syftet var att pröva MOS i andra kommuner än den där modellen utvecklats, och där de som utförde interventionerna inte hörde till den ursprungliga grupp som utvecklat metoden (Wirtberg, 2014). Ingen forskning med ett kvalitativt perspektiv har tidigare genomförts på samordningssamtalen. Djupare kunskap om hur mötesdeltagare uppfattar samordningsmöten som genomförts av andra än de som utvecklat modellen, saknades därmed.

I examensarbetet används "möten" synonymt med "samordningsmöten" och "samordningssamtal". "Arbetsstruktur" och "tala-/lyssnapositioner" används också synonymt. Begreppet "struktur" används främst då struktur beskrivs på ett mer generellt plan gällande både samordningsmöten och möten i andra kontexter. Personerna som intervjuats har valts att kallas för "informer", "pedagoger" eller "föräldrar".

Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete var att studera den del av interventionsmodellen MOS som benämns som samordningsmöten. För att få fördjupad kunskap kring mötena genomfördes en kvalitativ intervjustudie där föräldrar och pedagoger intervjuades om hur de upplevt samordningsmötena som de deltagit i.

Nedanstående frågeställning ämnade besvaras: Vad karaktäriserar föräldrars och lärares upplevelser av samordningsmötena enligt MOS?

Metod

Föreliggande examensarbete är en induktiv studie, och data härstammar från informanternas upplevelser.

Deltagare. Kontakt togs med 21 personer som var ett urval av de som deltagit i MOS-projektet i Skara. Elva av dessa personer var föräldrar och tio var pedagoger. Beslut togs om att betrakta föräldrar och pedagoger som *en* grupp informanter för att förstå deras totala upplevelse av samordningssamtal, snarare än att jämföra upplevelser hos föräldrar respektive pedagoger. Samtliga informanter gav till en början samtycke till att delta i studien. Två personer ångrade sig i ett senare skede och en person fick förhinder. Slutligen genomfördes totalt 18 intervjuer med nio föräldrar och nio pedagoger. Av pedagogerna var samtliga kvinnor och av föräldrarna var sex mammor och tre pappor, samtliga föräldrar var från olika familjer. Informanterna hade deltagit i antingen en eller två omgångar av MOS-interventionen. Tidsspannet på när informanterna senast hade deltagit i MOS sträckte sig från cirka fem år tillbaka i tiden till ett halvår tillbaka i tiden. Någon informant hade endast varit med på ett samordningsmöte, övriga hade varit med på ca tre till sex möten.

Procedur. Under vårterminen 2015 tog en av handledarna till denna studie kontakt med förvaltningschefen för barn och utbildningsförvaltningen. Hen godkände studien och gav sitt medgivande till att den specialpedagog som fungerade som kontaktperson för Marte Meo-verksamheten i Skara kunde kontakta föräldrar och pedagoger som tidigare deltagit i MOS-interventionen. I början av september 2015 tog specialpedagogen kontakt med berörda pedagoger och föräldrar. Hen förklarade vad studien innebar och erbjöd dem möjlighet att ta emot mer information. Om de potentiella informanterna tackade ja, lämnades deras kontaktuppgifter vidare till författarna.

Kort efter att de potentiella informanterna tackat ja till att ta emot mer information blev de uppringda och delgavs information om studien samt etiska riktlinjer. De tillfrågades om de ville delta och erbjöds flera möjliga tidsalternativ för intervju. Om de tackade ja, fick de alternativen att få ett informationsbrev per mail eller post (se bilaga 1), och de ombads ta med det påskrivit till intervjutillfället.

De flesta intervjuer genomfördes på ett kontor i Skara där författarna höll individuella intervjuer med informanterna. Författarna höll hälften av intervjuerna var och samtliga intervjuer spelades in.

Vid första intervjutillfället intervjuades fem informanter utifrån en intervjuguide (se bilaga 2). Funderingar väcktes då om intervjufrågorna påverkade informanterna att svara i överkant positivt. För att motverka en sådan effekt reviderades intervjuguiden (se bilaga 3). Funderingar väcktes också kring om samordningssamtalen hade varit så strukturerade som de skall vara enligt MOS-manualen. Intervjuguiden omformades således för att undersöka det tydligare.

Under de första fem intervjuerna framkom även information om att den specialpedagog som förmedlat kontakterna i denna studie hade varit delaktig i genomförandet av MOS för flera informanter. Undersökning visade att hen hade varit delaktig i nio olika konstellationer, varav hen varit samordnare i fem konstellationer och Marte Meo-vägledare i fyra andra konstellationer. Bedömningen gjordes att detta eventuellt kunde betraktas som problematiskt, men att situationen ej kunde påverkas.

Intervjuguide. Intervjuguiden var semistrukturerad och utformades i samråd med handledarna. Semistrukturerade intervjuer valdes som verktyg eftersom studien var induktiv och data skulle härstamma från informanternas upplevelser. Fokus i intervjun var informanternas upplevelse av samordningsmötena och samordnaren, se bilaga 2. Exempel på intervjufrågor var; ”Kan du beskriva din upplevelse av samordningsmötena?”, ”Hur fungerade gruppen under samordningsmötena?”, ”Kan du beskriva din bild av samordnaren?”. Följdfrågor ställdes i avsikt att få en fördjupad förståelse alternativt en mer konkret bild av informanternas utsagor. Vissa av följdfrågorna hade tänkts ut i förväg medan andra ställdes spontant utifrån det material informanten gav.

Analys. Som analysmetod valdes induktiv tematisk analys enligt Braun & Clarke's anvisningar (2006). Metoden ansågs vara lämplig eftersom den öppnar upp för att kunna finna gemensamma teman i materialet. En god överblick över materialet kunde därmed sammanställas och teman som uppstod vid enstaka intervjuer kunde lyftas om de ansågs vara relevanta.

Den epistemologiska utgångspunkten för detta arbete var kritisk realism, vilket innebar att författarna till detta arbete betraktades som aktiva i skapandet och tolkandet av teman. Utgångspunkten i kritisk realism medförde även att medvetenhet fanns omkring att upplevelsen av ”ett gott möte” aldrig är densamma för alla inblandade, men att det ändå eventuellt finns vissa parametrar som kan påverkas så att samordningsmöten kan upplevas som goda möten av de flesta. Kodningen i analysen skedde på en semantisk nivå, eftersom det bedömdes stämma bäst överens med syftet att ge en bild av informanternas upplevelse av samordningsmöten.

Analysen skedde i sex steg. I ett första steg läste båda författarna igenom alla transkriberade intervjuer för att få en övergripande bild av materialet. Tankar och idéer som uppkom vid läsningen skrevs ner och vissa viktiga stycken/meningar ströks under. I nästa steg kodades transkripten och koderna noterades i marginalen med blyertspenna. Transkripten markerades också med en färgkod i marginalen, så att författarna skulle kunna känna igen vilka citat/koder som kom från vilken intervju senare i analysprocessen. För att få ökad inblick i varandras intervjuer kodades nio intervjuer var, varav ungefär hälften var egna intervjuer och hälften den andres. För att kontrollera att kodningen skedde ungefär på samma sätt i alla transkript lästes tre intervjuer igenom av den som inte kodat den intervjun. I ett tredje steg klipptes samtliga koder och citat ut från transkripten och sorterades i olika kategorier. Nya kategorier utformades kontinuerligt när innehållet i en kod inte ansågs kunna placeras i någon av de kategorier som hittills hade utformats. Analysen skedde således enligt bottom-up principen, med start i en kategorisering av materialet i många mindre kategorier, som så småningom slogs ihop till teman i en stegvis process. I ett fjärde steg nedtecknades kategorierna och analyserades genom att författarna letade efter likheter dem emellan. Det gjordes för att kategorierna skulle kunna slås samman, i ett första utkast till överteman och underteman. I ett femte steg gjordes en ny genomläsning av koderna inom samtliga potentiella teman. De koder som ansågs irrelevanta sorterades bort. Om någon kod inte passade in under det aktuella temat placerades den in där det ansågs vara mer relevant. I ett sjätte och sista steg analyserades överteman och underteman ytterligare en gång och slogs ihop i färre teman som nedtecknades i en tabell. Samtliga över- och underteman beskrevs utförligt och citaten gick igenom för att finna de som var representativa för varje tema.

Resultat

Frågeställningen för examensarbetet var: *Vad karaktäriserar föräldrars och pedagogers upplevelser av samordningsmötena enligt MOS?* Det insamlade materialet analyserades utifrån tematisk analys. Den information som framkom i intervjuerna rörande frågeställningen delades in i fyra huvudteman (Tabell 1) med tillhörande underteman.

Tabell 1

Översikt över huvudteman och underteman

<i>Huvudteman</i>	<i>Underteman</i>
1. Från tysta och avvaktande till öppna och avslappnade	1.1 En positiv upplevelse av ett öppet och respektfullt samtalsklimat 1.2 Varken föräldrar, pedagoger eller barn ska skuldbeläggas 1.3 Kontakten var god redan innan
2. Ledarskap för att involvera alla	2.1 Ledarskap och struktur efter behov 2.2 Ser till att alla är delaktiga 2.3 Håller den röda tråden 2.4 Ger stöd åt båda håll
3. Föräldrars delaktighet varierar	3.1 Ömsesidigt samarbete 3.2 Föräldern tog hem tips 3.3 Samordningsmöten som avrapportering
4. Önskemål om överlämning	4.1 Tog eget initiativ till överlämning 4.2 Uppföljning efter MOS-interventionen. 4.3 MOS - För vems skull

De fyra huvudteman som identifierades var: *Från tysta och avvaktande till öppna och avslappnade*, *Ledarskap för att involvera alla*, *Föräldrars delaktighet varierar* samt *Önskemål om överlämning*. Varje tema presenteras nedan med en beskrivande text och illustrerande citat. Då benämningen *informanter* används åsyftas till att upplevelsen beskrivits av både föräldrar och pedagoger. Vid några tillfällen specificeras om upplevelsen endast beskrivits av antingen pedagoger eller föräldrar. För att underlätta förståelsen för läsaren har vissa citat redigerats genom bland annat borttagning av upprepningar, utfyllnadsord och korrigering av omvänd ordföljd. Citaten har avidentifierats genom användandet av *hen* istället för honom/henne och *förälder* istället för mamma/pappa samt genom borttagning av namn. Tecknet *...* har använts när kortare irrelevant text har tagits bort.

1. Från tysta och avvaktande till öppna och avslappnade

Temat beskriver informanternas upplevelser av samtalsklimatet på samordningsmötena. Informanterna berättade om upplevelser av ett gott samtalsklimat och beskrev en förändring av stämningen på mötena. De själva och de andra deltagarna gick från att vara något tysta och avvaktande under det första mötet till att bli mer öppna och avslappnade under senare möten. Underteman återspeglar även faktorer som bidrog till detta; ingen skuldbelades och kontakten mellan föräldrar och pedagoger var god redan före mötena startade.

1.1 En positiv upplevelse av ett öppet och respektfullt samtalsklimat. Flera informanter uttryckte sig positivt om MOS som intervention och hade även en övervägande positiv upplevelse av samordningsmötena. Samordningsmötena beskrevs som nödvändiga och informanterna hade inte velat vara utan dem.

...jag tyckte det var bra. Det var... ah jag tyckte det var bra. Jag vet inte riktigt hur jag ska förklara det men jag tyckte det var bra. (Förälder 1)

De flesta informanter beskrev en upplevelse av ett öppet och respektfullt samtalsklimat. Med ”öppet” menades att det fanns utrymme att uttrycka både känslor och åsikter samt ställa frågor när de undrade något. De flesta tyckte att det var en god stämning på mötena och att miljön var lugn

och avslappnad. De informanter som pratade om ett ”respektfullt” klimat upplevde att samtliga deltagare lyssnade på varandra och visade respekt.

Man lyssnade på varandra, det gjorde man ju alltså /.../ hade man någon fråga så kunde man ställa den, så det var liksom inget konstigt utan det fungerade. (Förälder 2)

Flera informanter pratade om att det krävdes tillit, förtroende och en upplevelse av att känna sig förstådd för att skapa denna goda stämning. Flera föräldrar menade att tilliten gentemot både skola och pedagoger förstärktes då de kunde se att arbetet fungerade i skolan.

Föräldrarna fick extra tillit till skolan, till förskolepersonalen, när de såg att det faktiskt fungerade när man tog till sig de här metoderna och använde dem. (Pedagog 1)

Informanterna kände inte av några statuskillnader i gruppen. I de flesta fall fungerade gruppen bra och det förekom sällan meningsskiljaktigheter. Relationen mellan mötesdeltagarna var god och flera informanter berättade att det kändes bra att träffas även utanför mötena, trots att vissa möten var känsloladdade och svårigheter inom familjen diskuterades. Flera informanter menade även att mötesdeltagarnas personligheter gick väl ihop, vilket var till stor hjälp i arbetet. Informanterna beskrev också en förändring i atmosfären på mötena efter hand som de lärde känna varandra. Ofta handlade det om att de själva eller andra deltagare var tysta och avvaktande på första mötet och att de blev mer avslappnade och öppnade upp mer under senare möten.

Man var mer avslappnad på de senare mötena, det är klart. Jag tror att på det första mötet då var man ju mer avvaktande. (Förälder 3)

1.2 Varken föräldrar, pedagoger eller barn ska skuldbeläggas. Flera av föräldrarna beskrev att en bidragande faktor till att de kände sig bekväma på mötena var att de inte upplevde sig skuldbelagda för barnets behov av hjälp. Några föräldrar menade att de inledningsvis hade en känsla av att det var deras fel att barnet behövde hjälp, andra tänkte att det var barnet som var “problemet”. Dessa känslor lättades upp då samordnaren tydligt markerade att orsaken till mötena varken var barnets eller föräldrarnas fel. Mötena fokuserade istället på positiva aspekter av föräldrars och pedagogers bemötande av barnet och hur de kunde samarbeta för barnets bästa.

Det är inte lätt första gången när man kommer till något nytt möte och man inte vet om man kommer bli beskylld för något, eller kommer få höra att man gör fel med sitt barn. Klart man har en viss distans till det hela. Ju mer hen (föräldern) kände att hen var bekväm i konstellationen och det inte var någon skuld som lades på hen, så kunde hen öppna sig mer. (Pedagog 2)

Ett par föräldrar uttryckte att de i andra forum upplevde att det var svårt att verka trovärdig som förälder när de skulle ge kritik till pedagoger. På samordningsmötena upplevde de i kontrast till detta att filmaren stod på barnets sida och kunde förmedla den kritik som de själva hade velat ge. De kände att de fick stöttning i sina åsikter om vad som kunde förbättras och upplevde sig på så sätt mer trovärdiga som föräldrar.

Det kan vara lite svårt att verka trovärdig som förälder, men har man en specialpedagog /.../ som säger det /.../ så kommer det ju fram på ett väldigt bra sätt. (Förälder 3)

Flera pedagoger beskrev en upplevelse av att mycket ansvar hamnade hos dem under MOS-interventionen, vilket stundtals kunde upplevas som belastande. Ett av MOS-modellens syften var att lägga ansvar för samspelet och för barnets utveckling på de vuxna och inte på barnet. För att inte någon skuld skulle läggas på barnet lades fokus på att pedagogerna behövde vägledning i hur de på ett optimalt sätt kunde bemöta barnet. Även om interventionen innebar ett extra ansvar och en

ansträngning för att arbeta med ett utvecklingsfrämjande samspel med ett specifikt barn, var de flesta pedagoger positiva till interventionen. På sikt innebar MOS en kompetensutveckling för pedagogerna och interventionen blev ett viktigt läromoment. De flesta pedagoger upplevde att fokus lades på det positiva både under Marte Meo – filmningen och under samordningssamtalen. Det gjorde att de kände sig stöttade av interventionen snarare än nedtyngda av det extra ansvaret.

Det där utvecklade mig som pedagog ännu mer och det känns väldigt gott att få till sig en metod som fungerar så väl. (Pedagog 1)

I något fall beskrevs det vara svårt att komma åt en mer omfattande problematik genom att endast ändra på pedagogens förhållningssätt. En pedagog berättade att pedagoger ofta vänder in och ut på sig själva ganska många varv innan de söker hjälp, och att det kändes tungt att anledningen till problemet trots det lades på pedagogen. Pedagogen upplevde att hen inte bara hade ansvar för samspelet med barnet utan även för själva upphovet till problemet.

Man tycker att man har gjort allt men så känner man ändå att anledningen till problemet läggs på pedagogen. (Pedagog 2)

Då det gällde filmvisning på samordningsmöten förekom det främst positiva åsikter. Någon pedagog upplevde det dock som att fokus lades på att leta efter vad hen gjorde fel. Detta bidrog till skuld känslor av att inte göra ett tillräckligt gott arbete med barnet. Det gavs även uttryck för att det kunde upplevas som tvingande att genomföra Marte Meo och att visa film, då det inte fanns några förslag på alternativa interventioner. Inom MOS-modellen finns dock inget krav på att film måste visas på samordningsmöten, utan det sker efter en överenskommelse mellan vägledare och pedagog. Åsikten framkom att det i praktiken kunde vara svårt att säga nej. De flesta pedagoger var dock positiva till att visa film eftersom de ansåg att det som pedagogen gjorde bra framhövdes. De kände sig inte skuldbelagda vilket bidrog till en positiv upplevelse av att visa filmen. Poängen med att visa filmen var att föräldrarna blev mer delaktiga när de med egna ögon fick se hur samspelet mellan barnet och pedagogen utvecklades.

På samordningsmöten har man ju väldigt gott stöd av den som filmat. Ja det blir så tydligt när man visar det positiva som händer. Föräldrarna fick ju mot slutet se film, det var ju en höjdare. (Pedagog 3)

1.3 Kontakten var god redan innan. Kontakten mellan föräldrar och pedagoger fungerade i regel bra redan innan MOS-interventionen påbörjades. Flera barn hade sedan tidigare extra stöd från pedagogerna, vilket ställde krav på kommunikationen mellan de berörda vuxna. Denna kontakt förbättrades ytterligare genom samordningssamtalen eller fortsatte fungera som tidigare. Flera informanter upplevde inte någon direkt förändring i kommunikationen under eller efter samordningsmötena.

...det var ju ingen skillnad. Det kändes liksom som att vi hade den relationen vi hade och den förändrades inte under de här mötena... (Förälder 3)

En förbättring i kommunikationen blev extra tydlig då kontakten var bristfällig innan interventionen startade. En förälder uttryckte sin förvåning över hur väl det kunde fungera när kontakten förbättrades. Innan samordningsmötena hade pedagogerna haft svårt att lyssna på föräldrarna och vice versa. Efter mötena blev kommunikationen betydligt mer öppen.

...det blev nästan lite som en aha-upplevelse tycker jag. Det går ju faktiskt att samarbeta föräldrar och pedagoger mycket mer än vad man kanske gör idag. (Förälder 1)

Oavsett om kontakten mellan pedagoger och föräldrar var god innan samordningsmötena

eller om denna förbättrades genom mötena, upplevde informanterna att kontakten var viktig. Flera informanter menade kontakten var värdefull eftersom den bidrog till en positiv utveckling hos barnet.

...att man har just den goda kontakten med andra vuxna runtomkring skolan... Det tror jag ger en trygghet för barnen naturligtvis. (Förälder 4)

2. Ledarskap för att involvera alla

Temat handlar om hur samordnaren ledde gruppen. Informanternas beskrivningar visade att olika typer av ledarskap och grad av struktur har förekommit i olika grupper. Informanterna beskrev även hur samordnaren såg till att alla mötesdeltagare blev delaktiga, att hen verkade för att diskussionen på mötena höll sig kring en röd tråd med koppling till de övergripande målen samt att hen gav stöd åt både pedagoger och föräldrar.

2.1 Ledarskap och struktur efter behov. I MOS-manualen beskrivs samordnaren som ledaren på samordningsmötena. I föreliggande studie framkom olika åsikter om huruvida samordnaren tog en ledarroll eller inte och upplevelsen av vad som innefattades i en ledarroll varierade. Sådant som definierade ledarskap var till exempel att fördela ordet, att introducera mötet och att hålla en röd tråd. Oavsett om informanterna ansåg att samordnaren tog på sig ledarrollen eller inte var de nöjda med hur samordnaren agerade. Nedan beskriver en pedagog att det var värdefullt att ha en tydlig ledare.

Jag tycker att det många gånger behövs någon som strukturerar upp så att det blir ett bra innehåll. (Pedagog 4)

Det framkom att samordnarna anpassade sitt ledarskap efter gruppens dynamik och deltagare. De som upplevde att samordnaren inte tog på sig ledarrollen tyckte att det var positivt att hen hade en mer tillbakadragen roll och gav stort utrymme åt gruppen.

Ja men en bra ledare märks inte heller. Så jag kan nog säga i det här fallet att hen var så. (Förälder 5)

Upplevelserna varierade kring hur och till vilken grad mötena var strukturerade. De flesta informanter beskrev en arbetsstruktur som går i linje med den som beskrivs i MOS-manualen. De som menade att mötena var väl strukturerade ansåg att detta bidrog till en avslappnad stämning och att alla fick komma till tals. På så sätt blev strukturen trygghetsskapande. Flera menade å andra sidan att mötena inte var särskilt strukturerade. De betonade att de upplevde en öppenhet och att deltagarna kunde yttra sig fritt. Det fanns möjlighet att ställa frågor när som helst vilket bidrog till känslan av ett gott samtalsklimat.

Det kändes inte som nåt slags möte med punktade frågor/.../ Man berättade vad man hade för känslor och allting sånt här. Det är så svårt att förklara! Det var liksom inte så strukturerat utan jag tyckte att mötena var jättebra. (Förälder 3)

Vissa av de informanter som gav uttryck för att mötena var ostrukturerade, beskrev samtidigt en arbetsstruktur som gick i linje med MOS-manualen. Citatet nedan är ett svar på frågan om informanten upplevde att mötena var strukturerade.

Nej, det upplevde inte jag. Det var rätt så fritt kände jag. Det var ju liksom ett mönster som samordnaren följde för att alla skulle kunna uttala sig. Berätta du om hur det är på förskolan, berätta ni hur det är hemma, så tittar vi kanske på en filmsnutt /.../ Vi hade ju en som filmade i hemmet då, så vi blev många som skulle ge våran bild där. Och så hade

samordnaren tillslut nå en liten sammanfattning om hur vi skulle jobba vidare då. Vad är det nu vi ska jobba med till nästa gång. (Pedagog 5)

2.2 Ser till att alla är delaktiga. Samordnaren arbetade redan före första samordningsmötet för att alla mötesdeltagare skulle bli delaktiga. Samordnaren höll i alla kontakter och såg till att finna en mötestid då samtliga berörda kunde närvara. Det gjorde det enkelt och praktiskt för samtliga berörda att kunna delta. Flera informanter uttryckte uppskattning för att någon underlättade de praktiska aspekterna.

Det var skönt att någon tog hand om det praktiska. Behövde man ställa in och flytta på mötet behövde man bara ringa en person och inte fyra. Den personen höll i alla kontakter och tog ansvaret för att ordna mötet och fick tid och plats att fungera. (Förälder 4)

På samordningsmötena såg samordnaren till att alla deltagare kom till tals och fick prata till punkt. Det underlättades av talar- och lyssnarpositioner och att samordnaren upprätthöll den arbetsstruktur som beskrivs i MOS-manualen. Arbetsstrukturen ansågs positiv eftersom det, enligt informanterna, var viktigt att alla fick frågor. Tala- och lyssnarpositioner ansågs vara av större vikt och de användes mer i grupper där deltagarna var tystlåtna. Även om någon deltagare valde att bara lyssna, tyckte informanterna ändå det ändå var viktigt att den blev tillfrågad. Några informanter nämnde att en samordnare generellt sätt bör tona ner de mötesdeltagare som pratar för mycket och lyfta de som är mer tystlåtna.

Ja det är ju väldigt viktigt att alla får komma till tals. Att man lyssnar på varandra, att man bygger broar. Att man ser till att det är en god stämning och det gör man ju genom att alla får komma till tals. Att man lyfter fram alla. Att man hjälps åt att lyfta fram det positiva i det man gör i arbetet tillsammans. (Pedagog 1)

Det framkom att ingen mindes att en tydlig formulering av målen för själva samordningsmötena hade gjorts. Målformuleringen för MOS-interventionen framstod dock vara klar och tydligt gjord i samtliga fall. Då det gällde MOS-interventionen i skolan presenterades i de flesta fall ett mål som pedagogerna hade formulerat för föräldrarna. Några pedagoger och föräldrar menade att målet inte borde vara diskutabelt för föräldrarna, utan att det ingick i själva kontraktet. Föräldrarna hade valet att inte delta i projektet om de inte höll med om målet. Ett par informanter berättade att föräldrarna var med och formulerade målet för arbetet i skolan. I samtliga fall var pedagoger och föräldrar dock överens om målformuleringen, oavsett det hade formulerats tillsammans eller av pedagogerna.

Pedagogerna hade gjort upp tydliga mål och det var ju vi som föräldrar delaktiga i /.../ och det var väl det som var den röda tråden under det hela, att vi såg om vi nådde de målen. (Förälder 3)

2.3 Håller den röda tråden. Flera informanter berättade att samordnaren satte agendan för mötet och någon nämnde även att hen såg till att målformuleringen för MOS-interventionen upprepades vid varje möte. Flertalet informanter uttryckte att samordnaren såg till att gruppen höll sig till ämnet på mötena. Detta skedde bland annat genom att samordnaren hejdade diskussioner och tog tillbaka fokus. Denna funktion av ledarskapet blev viktigare och verkade ha genomförts i större utsträckning av samordnaren i grupper där deltagarna pratade mycket.

Det var ju genom att hejda oss i våra diskussioner om vi rann iväg och pratade om annat som samordnaren var väldigt tydlig med att komma tillbaka till ämnet. Jamen nu diskuterar vi den här senaste filmen. Vad ser vi utifrån den och hur tänker vi och vad händer framöver, hur är våran plan? Så det var ju tydlig struktur och så. (Förälder 6)

Samordnaren beskrevs även som den som fick ihop allas arbete till en helhet genom att dra paralleller mellan hur det gick i hemmet och i skolan. Någon informant sade att det var samordnaren som såg till att det blev dialog på mötet och inte föreläsningar från enskilda personer. Samordnaren verkade för en dialog genom att spegla det som sades samt genom att ställa frågor. Flera informanter nämnde att de specifikt mindes samordnarens frågor och att de fungerade både som en teknik för att involvera alla deltagare men också som ett sätt att föra samtalet vidare och hålla den röda tråden.

Man har ju en samtalsledare som håller i mötet och som ställer frågor, låter alla komma till tals och bollar tillbaka det som sagts så att man kommer in på det man ska behandla så att säga. (Pedagog 4)

Frågorna inriktades ofta på det positiva, vilka framsteg som gjordes, men också på deltagarnas upplevelser kring det som hade skett hittills i arbetet med barnet. Flera informanter uttryckte även att samordnaren i slutet av mötet såg till att det bestämdes vad som skulle göras fram till nästa möte.

... (samordnaren) håller sig till ämnet, låter alla komma till tals, fokuserar på det positiva, vad som har hänt och ser framåt. (Pedagog 3)

2.4 Ger stöd åt båda håll. Både föräldrar och pedagoger uttryckte att de fick mycket stöd från samordnaren. Samordnaren lyfte det positiva och bekräftade det som både föräldrar och pedagoger gjorde bra. Detta ansågs vara en av de viktigaste funktionerna hos samordnaren.

...att verkligen lyssna på föräldrarna och personalen och verkligen få veta hur det går, eller verkligen veta små framsteg. Samordnaren gav mycket beröm både till föräldrarna och till personalen. Så det bygger ju på det positiva om man säger så. (Pedagog 6)

Samordnaren visade även sitt stöd genom att hantera känslor som kom upp på mötena. Då mötena blev känsloladdade kunde samordnaren använda Marte Meo-principer även mot föräldrarna för att ge ett bra bemötande.

Den här samordnaren var ju suverän liksom. Gick lugnt ut och hämtade näsdukar och förstod att det här är jobbigt och...verkligen intonande så. Som man gör när man jobbar med Marte Meo, man bekräftar och bejakar känslor, det gör man ju med barnen och det gjorde hen precis samma med föräldern då. (Pedagog 6)

Något som skiljde samordningsmötena från andra möten inom skolan var att samordnaren var neutral i relation till deltagarna och i många fall låg även möteslokalen på neutral mark. Båda dessa aspekter ansågs vara positiva eftersom de bidrog till ökad jämlikhet mellan mötesdeltagarna. Att samordnaren inte hade någon tidigare koppling till pedagoger eller föräldrar möjliggjorde att samordnaren inte behövde känna lojalitet med någon av parterna. Samordnaren kunde stötta både föräldrar och pedagoger, lyfta frågor och se saker ur ett tredje perspektiv.

Ja det är väl skillnaden, att det är någon /.../ som egentligen inte känner barnet eller föräldrarna, utan bara är ganska neutral. Det är väl det som är skillnaden då. Någon som kan se saker och ting utifrån. (Pedagog 4)

3. Föräldrars delaktighet varierar

Temat handlar om att föräldrarnas delaktighet i MOS-interventionen varierade i olika grad.

Det fanns olika uppfattningar om hur delaktiga föräldrar bör vara och vad delaktighet innebär. Det framkom en glidande skala av hur involverade berörda föräldrarna var, vilken delades in i tre underteman. Det första undertemat belyser den högsta graden av delaktighet hos föräldrarna, det andra en hög grad och det tredje beskriver en lägre grad av delaktighet.

3.1 Ömsesidigt samarbete. En del informanter upplevde att det fanns ett ömsesidigt samarbete mellan föräldrar och pedagoger vilket innebar den högsta graden av delaktighet från föräldrarnas sida. Detta sammanföll i flera fall med att Marte Meo-filmning bedrevs både i hemmet och i skolan. Då både pedagoger och föräldrar filmades blev samordningsmötena ett forum för att utbyta erfarenheter. Tillsammans diskuterades hur man skulle kunna bemöta barnet på bästa sätt. En förälder beskrev hur en jämförelse av filmningen hemma och i skolan hjälpte till att bemöta barnet bättre.

Jo men det var nog för att vi också blev filmade hemma, kan det nog ha varit kanske, att man kopplade ihop saker och ting. (Förälder 4)

Flera informanter upplevde ett ömsesidigt samarbete mellan föräldrar och pedagoger även när filmning endast utfördes på skolan. I de fallen ägnades en del av tiden på samordningsmöten åt att diskutera hur barnet fungerade i hemmet även om detta ej hade filmats. Genom att lära sig om hur föräldrarna och barnet samspelade i hemmet fick pedagogerna en ökad förståelse för barnets problematik och hur de kunde bemöta barnet. Föräldrarna kände att deras upplevelser och tankar kom till nytta även i skolan. En pedagog uttryckte att det var positivt att föräldrar och pedagoger kunde lära av varandra.

...då kan vi använda det i förskolan också och de kan använda sig utav det som vi har kommit på på förskolan och hemma. Att det funkar så att det blir samordning. (Pedagog 5)

Det framkom att kontinuiteten av samordningsmötena var en viktig faktor för att föräldrarna skulle känna sig delaktiga. Flera uttryckte en önskan och ett behov av regelbundna möten med skolan och ansåg att samordningsmötena fyllde det behovet under den period de pågick. Många föräldrar menade att tryggheten i att veta att mötena faktiskt skulle bli av var viktig för dem.

De samtalen måste man ju nästan ha /.../ För annars får man ju inte reda på någonting. (Förälder 4)

3.2 Föräldern tog hem tips. Flera informanter beskrev hur föräldrar kunnat tillgodogöra sig tips från skolan. Föräldrarna kunde i dessa fall förändra sitt eget förhållningssätt gentemot barnet med hjälp av det de lärde sig på samordningsmöten. Dessa föräldrars grad av delaktighet i interventionen var hög, men bedöms ändå som lägre än bland de som beskrev ett ömsesidigt samarbete i MOS-interventionen. Flera av de informanter som talade om att föräldrar tog hem tips, menade på att barnets fungerande i hemmet inte diskuterades i särskilt stor utsträckning på samordningsmötena. Mötestiden lades istället på att informera föräldrarna om arbetet i skolan och hur pedagogerna arbetade med barnet. I citatet beskriver en pedagog hur föräldrarna fick ökad förståelse för barnets behov av utvecklingsstöd.

Föräldrarna tog verkligen till sig. De förstod problematiken och vad vi behövde utveckla, det kom verkligen fram. Och det gynnar barnet längre fram. (Pedagog 6)

Flera informanter uttryckte att möjligheten att ta till sig ny kunskap blev samordningssamtalens viktigaste syfte för föräldrarna. En av mammorna uttryckte att hon kände sig maktlös inför hur hon skulle bemöta sitt barn innan MOS-interventionen, men att hon genom den information hon fick på mötena kunde hantera situationer hemma på ett bättre sätt.

Det var ju liksom bara en total ovisslet och man förstod ju inte, man bara famlade i mörkret, försökte hitta nåt att greppa liksom. (Förälder 3)

Flera föräldrar upplevde att filmvisning av pedagogernas arbete var ett bra sätt att få inspiration och tips för att förstå barnet bättre. En pedagog betonade att detta medförde en ökad förståelse hos föräldrarna för hur barnet kunde bemötas vilket bidrog till en känsla av delaktighet.

Man kan spela fram och spela bak och titta varför gör han så och... då tycker jag att föräldrarna blir mycket mer delaktiga i detta och så även i samtalen. (Pedagog 7)

3.3 Samordningsmöten som avrapportering. Några informanter upplevde att syftet med samordningsmötena enbart var att rapportera till föräldrarna om hur arbetet fungerade i skolan. Det innebar en lägre grad av delaktighet från föräldrarnas sida. De menade att föräldrarna inte direkt behövde bidra med någon information eller agera annorlunda gentemot barnet i hemmet. Flera föräldrar upplevde att avrapportering var ett fullgott syfte med samordningsmötena. De uttryckte att de kände sig delaktiga i sitt barns utveckling genom att ta del av avrapporteringen.

När man går på sådana här avrapporteringsmöten är det viktigt att man får reda på någonting och att man förstår vad som har hänt. Och det tyckte jag att det fick vi. Det var klart och tydligt. (Förälder 7)

Ett par föräldrar var inte lika positiva till att få rollen som passiva åhörare. De kände sig utanför och menade att då mötena endast kretsade kring arbetet på skolan, fick de själva inte möjlighet att bidra till arbetet med sitt eget barn. De fick inte heller mycket hjälp och stöd i sin föräldraroll i hemmet. I ett par fall hade föräldrarna svårt att hänga med på mötena på grund av bristande kunskap om hur skolan fungerar.

Skolans bild var lite svår för mig att ta del av, eftersom jag inte visste någonting om det innan. (Förälder 2)

Det framkom olika åsikter kring delaktighet och ansvar. Några informanter menade att problem som uppstod i skolan borde lösas av pedagoger eftersom problem bör lösas i rätt sammanhang. Andra ansåg att föräldrarna, oavsett var problematiken var mest omfattande, hade ett stort ansvar för sitt barns utveckling både i hem och skola. Ett par informanter önskade ett mer ömsesidigt samarbete än det som varit och menade att det hade gynnat barnets utveckling om föräldrarna varit mer delaktiga och engagerade. En pedagog uttryckte att MOS krävde att föräldrarna engagerade sig för att det skulle få ordentlig effekt.

Jag känner för att få max effekt så skulle man ju haft med även föräldrarnas del i detta va. (Pedagog 8)

4. Önskemål om överlämning

Nästan alla informanter berättade att barnet bytte klass och därmed även pedagog snart efter MOS-interventionens slut. Både pedagoger och föräldrar uttryckte att de hade velat göra en överlämning till de nya pedagogerna som kom att arbeta med barnet. Funktionen med en överlämning skulle vara att informera nya pedagoger om hur det arbetades med barnet i skolan och på så vis skulle efterföljande pedagoger kunna fortsätta att bemöta barnet på liknande sätt. Det första undertemat som beskrivs nedan handlar om att informanterna ibland själva såg till att genomföra en överlämning, det andra undertemat handlar om huruvida MOS-interventionen bör följas upp och det tredje om för vem interventionen gör nytta.

4.1 Tog eget initiativ till överlämning. Eftersom det inte fanns någon rutin för överlämning

blev det i de flesta fall ingen sådan. Det beskrevs att kontakten med pedagogen försvann snart efter att MOS-interventionen avslutades eftersom barnet bytte pedagog. Kontakten mellan pedagoger och föräldrar fortlöpte i några fall, men det berodde då på omständigheter som underlättade detta. Till exempel underlättades kontakten om ett syskon gick kvar på barnets gamla förskola eftersom pedagoger och föräldrar då träffades spontant. I några fall genomfördes en överlämning på enskilda individers initiativ. En förälder berättade hur hen tillsammans med pedagogen organiserade en överlämning och lät den nya pedagogen ta del av en film. En annan informant berättade att specialpedagogen som deltagit i MOS-interventionen såg till att ett överbyggande arbete skedde. Några pedagoger beskrev hur de pratat om det arbete de genomfört med sina efterkommande kollegor.

Det var ju en elev vi pratade mycket om. Vi pratade om bemötande, vi pratade om hur vi byggde relation med den här eleven för att det skulle fungera. (Pedagog 8)

En förälder beskrev att det fanns ett behov av fortsatt kontakt med pedagogen som varit delaktig i MOS, varpå hen tog saken i egna händer och kontaktade denna. Föräldern menade att det fanns en risk att hamna tillbaka på ruta ett om man inte hade någon överlämning, eftersom den nya pedagogen inte hade samma kunskap om bästa sättet att bemöta barnet.

Skiftet att gå över till första klass och få nya lärare var ganska jobbigt. Så jag sökte upp den här gamla pedagogen själv och pratade med hen för att jag behövde tips och råd om hur hen hanterade olika situationer och hur hen såg på saken för i princip så återspeglades ju samma problematik när barnet bytte pedagoger. (Förälder 3)

4.2 Uppföljning efter MOS-interventionen. Det förekom olika uppfattningar kring behovet av uppföljning efter avslutad MOS-intervention. Med uppföljning menades ett återkopplande möte, en tid efter avslut, med samma deltagare som närvarade under samordningsmötena. Ingen av informanterna hade någon uppföljning. Många ansåg att detta var naturligt, eftersom barnet i så gott som samtliga fall hade bytt klass/skola och därmed även pedagog. De menade också att situationen hade förändrats, barnet hade mognat och att det därför inte fanns någon mening med att ha en uppföljning.

När det väl var slut så var det slut, det fanns liksom inget planerat återkopplande till Marte Meo-jobbet efter det var slut liksom. (Förälder 8)

Flera andra menade dock att de gärna hade velat ha en uppföljning för att bli påminda om hur de bäst kunde bemöta barnet. De tyckte att det fanns en poäng i att repetera hur de jobbade med barnet då interventionen genomfördes.

Det kan vara bra att följa upp. Vad var det vi tänkte på då, vad var det som fungerade, är det det vi gör nu /.../ eller har vi stött på någonting, ska vi gå tillbaka igen... (Pedagog 4)

Samma informanter menade även att det kunde vara bra med en uppföljning just eftersom barnet mognade. Då skulle man kunna diskutera en eventuell anpassning av de metoder de hade med sig från MOS-interventioner.

Jag hade kanske känt att jag ville ha någon slags återkoppling, för att kolla vad som hade hänt med honom när han hade utvecklats. Och även kolla om det fanns mer saker att anpassa eftersom han växer och blir äldre. (Förälder 8)

4.3 MOS - För vems skull? En fråga som genomsyrade intervjuerna var vem som i slutänden drog störst nytta av MOS-interventionen. Nästan alla informanter uttryckte att MOS var till stor nytta för pedagogerna då filmningen och samordningsmötena fungerade

som en utbildning för dem. De lärde sig inte bara att bemöta den aktuella eleven, utan fick även kunskap inför ett eventuellt bemötande av barn med liknande problematik i framtiden.

Ja det är en övning för en själv också. Det är en utbildning för en själv. Det blir det ju givetvis. (Pedagog 3)

Några ansåg att för mycket fokus lades på pedagogerna på bekostnad av barnet. För att barnet skulle bli ännu mer hjälpt av MOS-interventionen framkom ett förslag på att fler vuxna kring barnet borde involveras i samordningsmötena, kanske hela arbetslaget med pedagoger. På så vis skulle hela arbetslaget kunna utbildas och lära sig att bemöta barnet på ett bättre sätt. Ett argument för detta var att framgångsrika arbetsmetoder på så sätt lättare skulle kunna bli en del av det vardagliga arbetet. MOS-interventionen skulle inte heller bli så tätt knuten till en ensam pedagog. Några informanter beskrev att MOS i deras fall inte gav några förändringar i barnets beteende alls, utan att förändringen snarare syntes hos pedagogen och/eller föräldrarna.

Det som det gav mig det var hur jag förhåller mig gentemot barnet. Det var liksom mitt förhållningssätt gentemot barnet och det tror jag det blev samma för pedagogen. Hens förhållningssätt gentemot barnet, hur hen skulle bemöta. Men det gav ju som sagt inte barnet någonting. (Förälder 2)

En förändring hos pedagoger och föräldrar ledde dock till en ökad förståelse för barnet och för vad som konkret kunde göras för att bemöta barnet på ett bättre sätt. De förändrade sitt förhållningssätt och upplevde att de lärde sig mycket.

Man hanterar ju barnet på ett annat och nytt sätt, du ser barnet på ett annat sätt. Både hemifrån och på förskolan. (Pedagog 5)

Några menade att det förändrade förhållningssättet hos de vuxna ledde till en förändring även i barnets beteende. Vilka faktorer det var som påverkade barnet var dock svårt att veta. Det kunde vara Marte Meo-filmningen med återgivning, samordningssamtalen eller naturliga framsteg i barnets mognad och åldersadekvata utveckling. Kanske var det en kombination av samtliga.

Ja jag tycker att det har hjälpt. Nu vet man inte hur mycket det hjälpte, just Marte Meo, i barnets utveckling. Barnet har gjort jättestora framsteg sista åren så. Men det är lite svårt att veta hur mycket Marte Meo hjälpt. Det är lite svårt att veta. (Förälder 9)

Diskussion

Detta examensarbete utgick från frågeställningen: *Vad karaktäriserar föräldrars och pedagogers upplevelser av samordningsmötena enligt MOS?* De två första teman som presenteras i resultatet; *Från tysta och avvaktande till öppna och avslappnade* och *Ledarskap för att involvera alla på bästa sätt* visar på att mycket som skedde under samordningsmötena upplevdes som positivt. Följande teman; *Föräldrars delaktighet varierar* och *Önskemål om överlämning* visar på en del positiva aspekter men belyser även möjliga utvecklingsområden för samordningsmötena. Nedan följer en diskussion kring de tre största fynden i resultatet; vad det var som gjorde att informanterna var så positiva till samordningssamtalen, hur man skulle kunna hantera att graden av delaktighet såg olika ut och även upplevdes olika, samt varför det skulle vara viktigt med en överlämning.

En positiv upplevelse av samordningsmöten – vad bidrog?

Informanternas bild av samordningsmötena var övervägande positiv. Både föräldrar och pedagoger beskrev ett öppet och respektfullt samtalsklimat. Nedan följer resonemang kring möjliga anledningar till varför samordningssamtalen var så uppskattade.

I inledningen till arbetet beskrivs några nyckelfaktorer för att team ska vara högpresterande och för att möten ska vara effektiva (Wheelan, 2011). Det informanterna lyfte fram som positivt kring mötena gick väl i linje med det som skrivits om nyckelfaktorerna struktur, mål och ledarskap. Det verkar som att samordnaren i de flesta fall fyllt rollen som neutral samtalsledare, och stått för en framgångsrik struktur utplagd enligt MOS-manualen.

Struktur. Enligt MOS-manualen är det trygghetsskapande att ha en tydlig struktur eftersom mötesdeltagarna på så vis får veta vad som förväntas samt att någon tar ansvar för mötet (Wirtberg m.fl., 2014). Strukturen bör vara tillräcklig för att skapa ramar för ett möte där utvecklande samtal kan äga rum. Det finns inget syfte med en mer rigid struktur än så (U. Axberg, personlig kommunikation, december, 2015). Detta synsätt på struktur verkar ha fungerat ändamålsenligt i de studerade fallen. Det är intressant att samtliga informanter hade liknande upplevelser av stämningen på samordningsmötena, trots att vissa benämnde dem som mycket strukturerade och andra beskrev en avsaknad av struktur. Oavsett upplevelsen av graden av struktur beskrev de ett positivt samtalsklimat och att de kunde yttra sig fritt.

Enligt MOS-manualen skall deltagarna uppmanas av samordnaren att växelvis inta lyssnar- och talarpositioner (Wirtberg & Axberg, 2006). Förhoppningen är att medföra en involvering av samtliga mötesdeltagare och underbygga möjligheten till djupa och öppna samtal (Andersen, 1987). Turtagning kan också bidra till ett mer effektivt teamarbete (Wheelan, 2011). Informanterna i denna studie beskrev att de kunde dela med sig av känslor och tankar på mötena. De menade även att de kände sig förstådda och sedda på mötena, vilket bidrog till den goda stämningen. Lyssnar- och talarpositionerna verkar därmed ha fått önskade konsekvenser.

Vissa av informanterna beskrev att samordnaren förklarade talar- och lyssnarpositioner, medan andra inte minns att samordnaren definierade dem särskilt tydligt. En tydligt beskriven mötesstruktur, samt att deltagarna är eniga om denna, anses viktigt då det underlättar för deltagarna att bestämma och upprätthålla fokus (Wheelan, 2011). Att samordnaren tydligt beskriver talar- och lyssnarpositioner i samtliga fall, skulle kunna därför kunna vara ett potentiellt förbättringsområde för MOS i framtiden. Att informanterna ändå beskriver att de kände att de kunde öppna sig på mötena, kan dock visa på att detta inte är nödvändigt. Kanske beror det på att samordnaren ser till att talar- och lyssnarpositioner används som de skall, även om hen inte definierar dessa för deltagarna. Det kan också visa på att det är något annat än talar- och lyssnar positioner som får deltagarna att känna att de kan öppna upp.

Mål. En noggrann formulering av arbetsuppgiften, mål, hur målen planeras att uppnås samt en konstant utvärdering av hur arbetet går bedöms vara viktiga faktorer för att skapa tillit och för att hantera eventuella konflikter som uppstår i gruppen (Axberg m.fl., 2006). Detta går väl i linje med hur en välfungerande mötesstruktur beskrivs utifrån ett arbets- och organisationspsykologiskt perspektiv (Wheelan, 2011). Flera av informanterna i denna studie beskrev hur samordnaren såg till att de genomförde en tydlig målformulering och sedan upprätthöll fokus på mötena genom att hänvisa till målet. En kontinuerlig utvärdering av arbetet skedde genom att deltagarna på mötena fick berätta hur arbetet fortskred. Att mål, upprätthållande av fokus samt kontinuerlig utvärdering beskrevs så tydligt i flera informanters berättelser en lång tid efter mötena tyder på att det är lika viktigt som teorin förutspår.

De mål informanterna berättade om i intervjuerna berörde endast Marte Meo eller MOS-interventionen. Ingen informant mindes några uttalade mål för samordningssamtalen specifikt. Flera personer uttryckte dock att syftet med samordningsmötena var att föräldrar och pedagoger skulle utbyta information kring hur interventionsarbetet fortskred, vilket gjorde det relevant att fokusera på målen för Marte Meo.

Ett eventuellt förbättringsområde för MOS vore att förtydliga målen för själva

samordningsmötena. Enligt MOS-manualen skall fyra huvudmål med samordningsmöten genomgås. Eftersom deltagarna inte mindes dessa, verkar det antingen som att samordnarna valde att bortse från den instruktionen, eller som att dessa mål var för abstrakta för deltagarna att ta till sig. Kanske skulle det vara en fördel att förtydliga och upprepa målen vid varje möte, så att mötesdeltagarna blir medvetna om att det finns ett mål för samordningsmötena och inte bara för Marte Meo eller MOS.

Ledarskap. Samordnarna uppfattades på olika sätt av informanterna; i vissa fall som att hen inte tog en ledarroll, medan andra beskrev hen som en tydlig ledare. Det är intressant att det inte i något fall uttrycktes en avsaknad av ledarskap trots de olika upplevelserna av samordnarens roll. Samordnaren verkar ha anpassat sitt ledarskap efter vilken nivå av styrning grupperna behövde, helt i linje med teori kring situationsanpassat ledarskap (Thylefors, 2007; Wheelan, 2011). Informanternas positiva beskrivningar av samordnaren ger ytterligare belägg för dessa teorier.

Samordnaren kan dock inte till fullo beskrivas som en ledare i samma bemärkelse som en ledare i en organisation eller i ett team. En teamledare är ofta en chef som är involverad i sakfrågor och har mycket att säga till om vad gäller gruppens mål. I kontrast till detta var samordnaren neutral, både då det gällde målformulering för MOS-interventionen och att ta ställning i olika sakfrågor. Att samordnaren var neutral ansågs vara en fördel för att hantera känslor och åsikter som kom upp i rummet och underlättade för att styra samtalet i en konstruktiv riktning.

Samordnarens roll går i linje med litteratur som beskriver en facilitator. Facilitatorn anpassar sin nivå av styrning efter gruppens behov men kan även växla förhållningssätt genom att medvetet styra gruppen mer eller mindre eftersom detta får olika konsekvenser (Thylefors, 2007; Schwarz, 2002). Ett mer styrande förhållningssätt leder vanligtvis till att det önskade målet uppnås snabbare. En annan konsekvens av ett sådant förhållningssätt är dock att gruppen blir mer beroende av sin facilitator och hens styrning. Gruppen klarar inte av att vara självständiga då facilitatorn inte längre styr och beroendeförhållandet vidmakthålls. Ett förhållningssätt där facilitatorn är mindre styrande leder ofta till oberoende och förmågan att facilitera själv (Thylefors, 2007). Det är viktigt att som facilitator vara transparent gentemot gruppen och vara tydlig med huruvida ett mer eller mindre styrande facilitering utförs i olika situationer (Schwarz, 2002). Om litteratur kring facilitering appliceras på samordnarens roll, bör samordnaren inte bara ta hänsyn till vilken styrning gruppen verkar kräva i stunden, utan även ta hänsyn till om gruppen förväntas samarbeta efter MOS-interventionens slut. Om föräldrar och pedagoger förväntas fortsätta sitt samarbete på egen hand, skulle en mindre styrande roll kunna vara lämplig.

En konsekvens av ett mindre styrande förhållningssätt skulle troligtvis bli att fler samordningsmöten skulle behövas, eftersom gruppen skulle behöva nå målen med högre grad av självständighet (Schwarz, 2002). Mer resurser skulle krävas för att få till fler antal möten, men det skulle eventuellt kunna få positiva konsekvenser på sikt om en självständig kommunikation mellan pedagoger och föräldrar blir bestående. Viktigt kan också vara att samordnaren är transparent med varför hen väljer att styra över mötet i större eller mindre utsträckning. Det verkar inte ha varit fallet för de informanter som intervjuats.

Informanterna beskrev flera konkreta beteenden hos samordnaren som de uppskattade. Samordnaren såg till att gruppen höll sig till ämnet på mötena genom att hejda diskussioner och ta tillbaka fokus. Hen drog också paralleller mellan hur det gick i hemmet och i skolan. På så vis fick mötesdeltagarna en överblick och en känsla av att deras arbete var en del av en större helhet. Samordnaren verkade också föra en dialog mellan mötesdeltagarna, istället för att låta enskilda personer hålla föreläsningar. Det gjorde samordnaren genom att spegla det som sades samt genom att ställa frågor, vilket går i linje med teori kring reflexiva och cirkulära frågor (Tomm, 1988).

Olika typer av frågor ger upphov till olika effekter, vilket Tomm (1988) har undersökt i terapeutiska sammanhang. Direkta eller utforskande frågor ökar patientens reflekterande kring sig själv. Påstående kan fungera för att spegla patientens upplevelser, vilket bidrar till att patienten känner sig sedd och förstådd. Påstående tenderar att generera frågor medan frågor tenderar att generera svar (Tomm, 1988). Samordnaren bör således formulera frågor på ett sätt som främjar ett samspel mellan mötesdeltagarna samtidigt som samtliga mötesdeltagare känner sig lyssnade på. Det

är viktigt att samordnaren speglar det deltagarna säger och uppmuntrar en utforskande attityd, men även att direkta frågor ställs för att få fram information kring hur den nuvarande situationen ser ut (Wirtberg m.fl., 2014). Resultatet i denna studie visade på att informanterna var nöjda med hur samordnaren ställde frågor eftersom det fick dem att känna sig inkluderade och sedda. God kunskap inom intervjuteknik verkar vara en viktig faktor för att samordningsmötena ska bli framgångsrika, både utifrån Tomm's (1988) teorier och informanternas egna upplevelser.

Delaktighet och samarbete mellan föräldrar och pedagoger

Flera studier pekar på att samarbete mellan hem och skola bidrar till en positiv utveckling hos barn med utagerande problematik (Webster-Stratton & Taylor, 2001). I denna studie var de informanter som var mest nöjda med interventionen även de som upplevde högst grad av samarbete mellan föräldrar och pedagoger. Informanterna hade dock olika uppfattning kring i vilken grad föräldrarna borde vara delaktiga för bästa möjliga resultat. Vissa ansåg att en begränsad grad av delaktighet var tillräcklig eftersom det största ansvaret låg på pedagogens bord. Andra ansåg att en hög grad av delaktighet var nödvändig för att få bästa resultat.

Både pedagogerna och föräldrarna gav uttryck för att pedagogen hade ansvar för den utveckling som skedde i skolan. Pedagogen tar under MOS-interventionen ansvar för samspelet med barnet genom att förbättra sitt förhållningssätt till barnet och bemöta det på ett adekvat sätt (Wirtberg m.fl., 2014). I informanternas svar utlästes att pedagoger i vissa fall inte bara tar på sig ansvar för sitt samspel med barnet, utan även för barnets utveckling i stort. Eventuellt bör det tydliggöras att det pedagogen tillstår genom att delta i MOS framförallt är ansvaret för sitt samspel med barnet och att både föräldrar och pedagoger har en del i barnets utveckling. Varken föräldrar eller pedagoger bör skuldbeläggas eftersom ingen av dem kan ta fullt ansvar för barnets utveckling och det finns många faktorer som påverkar detta. Föräldrarna beskrev att de inte kände sig skuldbelagda under samordningssamtalen till skillnad från många andra möten i skolan eller möten som rört deras barn. Att den komponenten av MOS-interventionen fungerade så väl, innebär att det blir viktigt att se till att inte heller pedagogerna känner sig skuldbelagda. Det är önskvärt att pedagoger känner att de räcker till i insatsen som de gör samt att de inte känner att ansvaret för barnet läggs över på dem.

Förslag på olika typer av samordningsmöten. Det verkade som att det fanns två olika kategorier av samordningssamtal. I den första kategorin var föräldrarna mer delaktiga och arbetade med sitt barn även hemma. Det skedde antingen genom att de tog till sig tips från förskolan eller genom att de även filmade hemma. I den andra kategorin av samordningsmöten var föräldrarna mindre delaktiga och samordningssamtalens främsta syfte var att informera föräldrarna om arbetet i skolan. Föräldrarna hade en åhörarroll och fick en inblick i arbetet i skolan, men de applicerade inte några nya kunskaper i hemmet.

Det är av stor vikt att roller och mål tydliggörs för en grupp som skall arbeta tillsammans då det påverkar effektivitet och resultat (Wheelan, 2011; Thylefors, 2007; Wirtberg & Axberg, 2006). I detta fall skulle man på förhand kunna bestämma föräldrarnas grad av delaktighet genom att erbjuda föräldrarna olika typer av samordningssamtal då de skall delta i MOS. De två ovan nämnda kategorierna av samordningsmöten skulle kunna definieras och förklaras. Poängen med möten i den första typen av kategori skulle kunna vara att barnets samspel utvecklas snabbare och i högre grad då både föräldrar och pedagoger arbetar enhetligt. Då den andra kategorin av möten appliceras skulle föräldrar som inte har möjlighet eller tillräcklig motivation att arbeta med sitt samspel med barnet, ändå kunna få inblick i skolans arbete och utveckla en högre tillit till skolan och stärka sin relation till pedagogen.

De olika typerna av samordningsmöten skulle givetvis behöva utvecklas och förtydligas. Det viktiga är att mål och roller för både föräldrar och pedagoger står helt klart, så att föräldern kan genomföra ett informerat val. Föräldrarna får då möjlighet att själva bestämma över sin roll i sammanhanget, vilket innebär ökad makt och inflytande som i förlängningen kan bidra till en

positiv inställning till samordningsmöten. Genom att från början förtydliga mål och roller undviks felaktiga förväntningar. Pedagoger behöver inte bli besvikna då föräldrarna inte arbetar med samspelet på hemmaplan eftersom det är uttalat från början om de skall eller inte skall göra det. På så sätt kan även föräldrarna känna att de lever upp till sin förväntade roll. Det är viktigt att samtliga deltagare håller med om sin roll och accepterar den för att kunna leva upp till den (Wheelan, 2011).

Överlämning

Inom organisationer är det vanligt att projekt blir isolerade insatser och tappar långsiktig effekt eftersom de inte följs upp. För att en intervention ska bli varaktig krävs att de som utfört den integrerar nya metoder och idéer i sitt vardagliga arbete. För att kunna göra detta är det nödvändigt att lära sig hantera problem som sker i verksamheten samtidigt som de blir aktuella. Avgränsade projekt tillför alltså inte mycket om de inte integreras i det vardagliga arbetet (Eklöf, 2014). Paralleller kan dras till MOS-interventionen, vilken kan ses som en form av projektinsats. En brist på överlämning och uppföljning kan i värsta fall leda till att både pedagoger och föräldrar faller tillbaka i gamla mönster.

Det finns svårigheter att behålla effekten av MOS över tid och ett problem med modellen är att arbetet vänder sig till en enskild pedagog snarare än till hela lärarylaget (Wirtberg & Axberg, 2006). Efter att MOS-interventionen är slut byter barnet i de flesta fall pedagog (Wirtberg m.fl., 2014). Nya pedagoger som inte har deltagit i interventionen kan få svårt att bemöta barnet på ett adekvat sätt. Informanterna i denna studie uttryckte att de önskade en överlämning till de nya pedagogerna.

Då det gäller överlämning inom MOS bör flera aspekter tas i beaktande. Frågan bör ställas om huruvida syftet med samordningsmötena är att tillfälligt skapa en arbetsgrupp som ser till att tillgodose barnets behov av utvecklingsstöd, eller om det är början på ett långvarigt samarbete mellan föräldrar och pedagoger. Om syftet är att skapa ett långsiktigt samarbete bör det satsas resurser på att se till att barnet kommer att ha samma pedagog även efter att MOS-interventionen tagit slut eller att det finns en plan för hur nya pedagoger ska ta ansvar för sitt samspel med barnet. Ett alternativt scenario är att flera pedagoger, inom ett lärarylag, får se filmerna som spelas in med den pedagog som arbetar med sitt samspel med barnet. Det skulle kunna vara ett bra sätt att se till att även de pedagoger som barnet får efter MOS-interventionen är insatta i utvecklingsarbetet.

En potentiell negativ konsekvens med överlämning skulle kunna vara att nya pedagoger inte ser barnet som ett oskrivet blad, utan tar till sig bilden av barnet som speglats i MOS-interventionen. Detta skulle kunna ha en negativ påverkan på samspelet med barnet. Avgörandet för om överlämning skall ske skulle kunna ligga hos föräldrarna, men en manualbaserad överlämning bör ändå erbjudas.

Metoddiskussion

Tematisk analys valdes som metod för föreliggande studie eftersom det anses vara en lämplig metod för att hantera en stor mängd insamlad data. Det anses även vara en användbar metod för forskare med liten eller ingen erfarenhet av kvalitativ forskning (Braun & Clarke, 2006). Det råder dock ovisshet om metodens tillförlitlighet då det inte finns exakta anvisningar om hur forskaren bör gå tillväga vid användandet av denna metod. I denna studie valdes att i största möjliga mån utgå från de instruktioner som Braun & Clarke skrev år 2006. Analysmetoden diskuterades också kontinuerligt med handledaren under processens gång. För att kontrollera att kodningen skedde ungefär på samma sätt i alla transkript kodades sex av intervjuerna av båda författarna till denna studie. Tematiseringen skedde också genom samarbete och ett ständigt utbyte av tankar mellan de båda författarna.

Det är svårt att bedöma vad av materialet i en tematisk analys som bör fördjupas. Det hanterades i detta arbete genom att analysera utifrån botten up principen. Materialet

kategoriserades till en början i många mindre kategorier, som slogs ihop till teman i en stegvis process. Under processens gång sorterades de kategorier som bedömdes som irrelevanta bort. Förhoppningsvis ledde detta till att de teman som blev slutprodukten innehåller den viktigaste informationen. Det går dock inte att säga med säkerhet att den datamängd som samlats in inte skulle kunna innehålla mer viktig information om samordningssamtal som författarna till denna studie inte har upptäckt.

I denna studie var endast fyra samordnare inblandade, vilket gör att utvärderingen av samordningssamtalen blir tätt knutet till några få specifika personer. Då många informanter beskrev mötena som mycket positiva och även framhöll att samordnarna gjorde ett mycket bra arbete, pekar dock dessa resultat på att samordnarna som har varit inblandade i denna studie kan fungera som en god förebild för kommande samordnare.

Det är en omöjlig uppgift att som forskare hålla sig helt objektiv i relation till både informanter och till insamlad data. Om forskaren från början har fått en tanke kring någonting finns en tendens att leta efter bevis för att bekräfta denna tanke. I största möjliga mån har författarna till denna studie försökt vara medvetna om och motverkat sådana tendenser. Öppenhet för att lyssna på och nedteckna informanternas subjektiva upplevelser av samordningssamtalen har eftersträvat.

Positiva åsikter om samordningssamtalen. Då intervjuerna genomfördes uppkom funderingar kring hur det kunde komma sig att nästan samtliga informanter var odelat positiva till samordningsmötena. Många av informanterna uppgav att det var svårt att minnas detaljer kring hur det var på samordningsmötena. Minnet av upplevelser kan förvrängas över tid vilket gör det svårt att veta om minnet av samordningssamtalen har förvridits åt det positiva (i vissa fall negativa) hållet eller om viktiga detaljer som hade varit relevanta för denna studie inte koms ihåg. I framtida liknande studier skulle intervjuer kunna göras i närmare anslutning till interventionens slut.

En annan möjlig anledning till de positiva svaren var att många fortfarande hade en relation till samordnaren som hade hållit i deras samordningsmöten. Eftersom många frågor ställdes kring hur samordnaren upplevdes, finns möjligheten att det var känsligt att ge negativa svar. Samma person som kontaktade informanterna i ett tidigt skede i studien, hade även själv varit samordnare i fyra av fallen. Informanterna blev dock noggrant informerade kring deras anonymitet i studien. Författarna upplevde att svaren i intervjuerna blev något mer nyanserade efter revideringen av intervjuguiden efter första omgången intervjuer, då ytterligare fokus lades på att förtydliga att studien både intresserade sig för positiva och negativa upplevelser av samordningsmötena. Detta skulle dock även kunna bero på en slump, eller att författarna efter att ha genomfört några intervjuer blev mer bekväma i intervjurollen och vågade ställa mer känsliga frågor och kunde ställa mer adekvata följdfrågor. Ytterligare en möjlighet till att informanterna uttryckte sig övervägande positivt till samordningssamtalen är givetvis att de var mycket väl genomförda och gav deltagarna en genuin positiv upplevelse.

Marte Meo eller samordningssamtal? Det går inte att avgöra om det framförallt var filmerna och återgivningen inom Marte Meo som var verksamt eller om det var samordningssamtalen som bidrog till barnets positiva utveckling. Marte Meo och samordningssamtal är två komponenter som är omöjliga att separera (Axberg, m.fl., 2006). Mycket positivt och negativt som informanterna uttryckte handlade om filmningen. Detta har dock inte kunnat separeras från samordningssamtalen, då filmvisning ofta utgör en del av diskussionen som äger rum under samordningssamtalen. Denna studie bekräftar alltså Axberg m.fl. (2006) uttalande om att MOS-interventionen är en intervention i sin helhet som inte går att bryta ner i sina beståndsdelar.

Slutsats

Resultaten i denna studie pekar på att samordningsmöten är en nödvändig del i MOS. Många aspekter av samordningsmötena fungerade mycket bra. Informanterna beskrev positiva upplevelser av ett samtalsklimat där de kunde öppna sig och kände sig respekterade. Att föräldrar på

kontinuerliga möten fick träffa pedagoger ansågs vara mycket viktigt i den stressade skolvärlden. Samordnarens roll ansågs vara funktionell och en bidragande faktor till att mötena blev framgångsrika.

Litteratur kring facilitering skulle kunna utveckla samordnarens roll. Mål, ledarskap, struktur och roller skulle kunna förtydligas ytterligare. Eventuellt skulle två olika typer av samordningsmöten kunna erbjudas; ett där föräldrarna deltar i hög grad och samarbetar med pedagogerna, och ett där föräldrarna är mindre delaktiga och får en åhörarroll på mötena. Att förtydliga huruvida deltagarna på samordningsmötena förväntas fortsätta sitt samarbete alternativt lämna över till kommande pedagoger bedöms vara ett viktigt utvecklingsområde.

Referenser

- Aarts, M. (2000). *Marie meo: Basic manual*. Harderwijk: Aarts Productions.
- Axberg, U., Hansson, K., Broberg, A., & Wirtberg, I. (2006). The development of a systemic school-based intervention; Marte Meo and coordination meetings. *Family Process, 45*, 375–389.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*, 77-101.
- Broberg, A., Almqvist, K., & Tjus, T. (2003). *Klinisk barnpsykologi: utveckling på avvägar*. Stockholm: Natur och kultur.
- Bäck-Wiklund, M., & Bergsten, B. (2010). *Det moderna föräldraskapet: en studie av familj och kön i förändring* (2:a upplagan). Stockholm: Natur & kultur.
- Cowan, R. (2012). Social Skills Assessment and Intervention. I M. A. Bray, & T. J. Kehle (red.), *Oxford Handbooks Online*. doi: 10.1093/oxfordhb/9780195369809.013.0155
- Dahl, K., & Juhl, A.G. (2013). *Den professionella processkonsulten*. Lund: Studentlitteratur.
- Dodge, K.A., Bierman K.L., Coie J.D., Greenberg M.T., Lochman J.E., McMahon R.J., & Pinderhughes E.E. (2015), Impact of early intervention on psychopathology, crime, and well-being at age 25. *American Journal of Psychiatry, 172*, 59-70. doi: 10.1176/appi.ajp.2014.13060786.
- Dodge K.A., Greenberg M.T., & Malone P.S. (2008), Testing an idealized dynamic cascade model of the development of serious violence in adolescence. *Child Development, 79*, 1907-1927. doi: 10.1111/j.1467-8624.2008.01233.x.
- Eklöf, M. (2014). *Om psykosocial arbetsmiljö. Begrepp, observation och bedömning, utveckling*. Opublicerat manus. Psykologiska institutionen, Göteborgs Universitet.
- Jenson, W., Harward, S., & Bowen, J. (2012). Externalizing Disorders in Children and Adolescents: Behavioral Excess and Behavioral Deficits. I M. A. Bray, & T. J. Kehle (red.), *Oxford Handbooks Online*. doi: 10.1093/oxfordhb/9780195369809.013.0141
- Lennér-Axelsson, B., & Thylefors, I. (2014). *Konflikters uppkomst, dynamik och hantering*. Johanneshov: MTM.
- Loeber, R., & Farrington, D.P. (2000). Young children who commit crime: Epidemiology, developmental origins, risk factors, early interventions, and policy implications. *Development and Psychopathology, 12*, 737-762.
- Maturana, H.R., & Varela, F.J. (1988). *The tree of knowledge: The biological roots of human understanding*. Boston: New Science Library.
- Moffitt, T.E. (1993). Life-course persistent and adolescent-limited antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review 1993, 100*, 674–701.
- Schwarz, R.M. (2002). *The skilled facilitator: a comprehensive resource for consultants, facilitators, managers, trainers, and coaches* (2:a upplagan). San Francisco: Jossey-Bass.
- Seikkula, J. (1996). *Öppna samtal: från monolog till levande dialog i sociala nätverk*. Stockholm: Mareld.
- Thylefors, I. (2007). *Ledarskap i human service-organisationer* (1:a upplagan). Stockholm: Natur och kultur.

- Thylefors, I. (2007). *Arbetsgrupper. Från gränslösa team till slutna rum*. Stockholm: Natur och kultur.
- Thylefors, I. (2013). *Babels torn. Om tvärprofessionellt teamsamarbete*. Stockholm: Natur och kultur.
- Tomm, K. (1988). Interventive Interviewing: Part III. Intending to Ask Linear, Circular, Strategic, or Reflexive Questions?, *Family Process*, 27, 1-15.
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2003). Treating conduct problems and strengthening social and emotional competence in young children: The Dina Dinosaur treatment program. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 11, 130–143.
- Webster-Stratton, C., & Taylor, T., (2001). Nipping Early Risk Factors in the Bud: Preventing Substance Abuse, Delinquency, and Violence in Adolescence Through Interventions Targeted at Young Children (0–8 Years). *Prevention Science*, 2, 165-192.
- Webster-Stratton, C. (2000). The incredible years training series. *Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention Bulletin Review*, 1-24.
- Wirtberg, I., & Axberg, U. (2006). Samordning mellan föräldrar och lärare med hjälp av det reflekterande samtalet. H. Eliassen & J. Seikkula (red.), *Reflekterende prosesser i praksis* (ss.1-16). Oslo: Universitetsforlaget.
- Wirtberg, I., Petitt, B., & Axberg, U. (2014). *Marte Meo och samordningssamtal: MOS: samarbete för att stödja barns utveckling*. Lund: Palmkrons.
- Wirtberg, I. (2014). *Bättre hälsa bland Skaras barn och ungdomar. Lokalt sektorsövergripande folkhälsoarbete*. Forskningsrapport 2013. Lund: Lunds Universitet, Skara kommun, Folkhälsoinstitutet.
- Willig, C. (2013). *Introducing qualitative research in psychology*. (3:e upplagan). Maidenhead: McGraw Hill Education, Open University Press.
- Wheelan, S.A. (2013). *Att skapa effektiva team: en handledning för ledare och medlemmar* (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Informationsbrev till pedagoger som deltagit i Marte Meo och samordningsamtal i Skara

Detta brev innehåller information samt en förfrågan till Dig om att delta i en intervjustudie som handlar om de samordningssamtal du varit med på.

Vi är två studenter som går sista terminen på Psykologprogrammet i Göteborg. Under denna termin skriver vi vårt examensarbete. Syftet med vårt examensarbete är att ta reda på hur föräldrar och pedagoger som varit med om Marte Meo och Samordningssamtal (MOS) upplevde samordningsmötena. Ca tio föräldrar och tio pedagoger kommer att intervjuas. Genom detta hoppas vi kunna få en bild av vad en samordnare kan göra för att skapa ett bra möte.

Examensarbetet kommer att göras tillgängligt för forskarna som arbetat med MOS-projektet. Förhoppningen är att denna studie kan vara till nytta för liknande projekt i framtiden. Examensarbetet kommer också att presenteras som en skriftlig rapport vid Göteborgs universitet. Det kommer att finnas möjlighet för deltagare i studien att ta del av rapporten.

Deltagandet i studien innebär att en intervju kommer att genomföras. Intervjun kommer att genomföras i Skara och beräknas ta ca 30 minuter. Hela intervjun kommer att spelas in. Därefter kommer materialet att skrivas ner och sammanställas.

Deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst under processen. Intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att endast inblandade i examensarbetet kommer att ha tillgång till intervjumaterialet. Intervjumaterialet kommer att förstöras efter färdigställandet av rapporten. När rapporten är klar kommer den att vara en offentlig handling och allt material kommer att vara aidentifierat. Våra handledare på examensarbetet är Universitetslektorerna Ulf Axberg (ulf.axberg@psy.gu.se) och Jennifer Strand (Jennifer.strand@psy.gu.se).

Med vänliga hälsningar,

Petra Tarnow Håkansson
gustarnpe@student.gu.se
0768-430848

Anna Hansson
guschapcan@student.gu.se
0738-025295

MEDGIVANDE

Samtycke om deltagande i en intervjustudie om erfarenheter av Samordningsmöten

Skriv under för att bekräfta att Du tagit del av informationen och samtycker till att medverka i studien (Du kan när som helst välja att dra tillbaka Ditt samtycke).

Ort

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Om Du önskar ta del av den examensuppsats som undersökningen kommer att utmyнна i, uppge din e-postadress, så skickar vi uppsatsen som en pdf-fil.

E-post:

Informationsbrev till föräldrar som deltagit i Marte Meo och samordningsamtal i Skara

Detta brev innehåller information samt en förfrågan till Dig om att delta i en intervjustudie som handlar om de samordningssamtal du varit med på.

Vi är två studenter som går sista terminen på Psykologprogrammet i Göteborg. Under denna termin skriver vi vårt examensarbete. Syftet med vårt examensarbete är att ta reda på hur föräldrar och lärare som varit med om Marte Meo och Samordningssamtal (MOS) upplevde samordningsmötena. Ca tio föräldrar och tio lärare kommer att intervjuas. Genom detta hoppas vi kunna få en bild av vad en samordnare kan göra för att skapa ett bra möte.

Examensarbetet kommer att göras tillgängligt för forskarna som arbetat med MOS-projektet. Förhoppningen är att denna studie kan vara till nytta för liknande projekt i framtiden. Examensarbetet kommer också att presenteras som en skriftlig rapport vid Göteborgs universitet. Det kommer att finnas möjlighet för deltagare i studien att ta del av rapporten.

Deltagandet i studien innebär att en intervju kommer att genomföras. Intervjun kommer att genomföras i Skara och beräknas ta ca 30 minuter. Hela intervjun kommer att spelas in. Därefter kommer materialet att skrivas ner och sammanställas.

Deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst under processen. Intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att endast inblandade i examensarbetet kommer att ha tillgång till intervjumaterialet. Intervjumaterialet kommer att förstöras efter färdigställandet av rapporten. När rapporten är klar kommer den att vara en offentlig handling och allt material kommer att vara avidentifierat. Våra handledare på examensarbetet är universitetslektorerna Ulf Axberg (ulf.axberg@psy.gu.se) och Jennifer Strand (Jennifer.strand@psy.gu.se).

Med vänliga hälsningar,

Petra Tarnow Håkansson
gustarnpe@student.gu.se
0768-430848

Anna Hansson
guschapcan@student.gu.se
0738-025295

MEDGIVANDE

Samtycke om deltagande i en intervjustudie om erfarenheter av Samordningsmöten

Skriv under för att bekräfta att Du tagit del av informationen och samtycker till att medverka i studien (Du kan när som helst välja att dra tillbaka Ditt samtycke).

Ort

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Om Du önskar ta del av den examensuppsats som undersökningen kommer att utmyнна i, uppge din e-postadress, så skickar vi uppsatsen som en pdf-fil.

E-post:

Bilaga 2

Intevjuguide version 1

1. Kan du beskriva din upplevelse av samordningsmötena?

- Skulle du kunna ge mig exempel på...
- Var det något du tyckte var extra bra/något du saknade?
- Om du jämför samordningsmötena med andra möten du varit på, hur tänker du då?
- Hur upplevde du strukturen? (att det var så strukturerat) Hur upplevde du att samtalsreglerna fungerade?

2. Kan du beskriva din bild av samordnaren?

- Ge exempel...

3. Om du skulle anordna ett samordningsmöte, hur skulle det se ut?

- Hur skulle du agera om du var samordnaren?

4. Vad var målet med samordningsmötena?

- Tydligt formulerat mål? Samma målbild hos olika personer? Hade lärarna/föräldrarna samma bild av ditt barns behov av hjälp som du själv?
- Förändrades dessa bilder under tidens gång?

5. Vad tänkte du om samordningssamtal som hjälp för ditt barn före mötena? Efter mötena?

- Ge exempel på situationer när du uppfattade att du fick bra/mindre bra hjälp
- Beskriv hur ditt barn blev hjälpt/eller vad som kunde ha gjorts annorlunda för att det skulle fått bättre hjälp
- Hur upplevde du läraren/föräldern före samordningsmötena? Efter samordningsmötena?

6. Hur har kontakten varit med läraren/föräldern efter att samordningsmötena avslutades?

- Ge exempel på situationer där samarbetet fungerat bra/dåligt

7. Hur fungerade gruppen?

- Samarbetet?
- Hur utvecklades gruppen?

8. Förekom det skillnader i status i gruppen? Vilka?

- Hur var stämningen i gruppen? Fick du prata så mycket som du ville? Vågade du säga allt du tänkte? Förekom meningsskiljaktigheter?
- (Hur fungerade det att ta beslut i gruppen?)

9. Var det samordnaren som ledde gruppen? Eller upplevde du att någon annan också tog på sig en del av ledarskapet?

- Ge exempel på situationer

Bilaga 3

Intervjueguide, version 2

Vi vill höra både det du har upplevt som positivt och negativt. Det vi spelar in kommer som sagt att aidentifieras helt innan det läggs in i rapporten och vi har sekretess.

1. Kan du beskriva hur ett samordningsmöte går till?

2. Kan du beskriva din upplevelse av samordningsmötena?

- Var det något du tyckte var extra bra/något du saknade?
- Om du jämför samordningsmötena med andra möten du varit på, hur tänker du då?
- Kan du se någon baksida med dem i förlängningen?
- Hur upplevde du strukturen? Hur upplevde du att samtalsreglerna fungerade (lyssna/prata)
- Tanken med MOS är att samtalen skall vara väldigt strukturerade. Vad kan du se för för- och nackdelar med att samtalen skulle vara ännu mer strukturerade än vad du upplevde det?
- Om du skulle anordna ett samordningsmöte, hur skulle det se ut?

3. Kan du beskriva din bild av samordnaren?

- Var det något samordnaren gjorde som du inte skulle ha gjort?
- Saknade du något hos samordnaren?
- Var det samordnaren som ledde gruppen? Eller upplevde du att någon annan också tog på sig en del av ledarskapet?
- Hur skulle du agera om du var samordnaren?

4. Vad var målet med samordningsmötena?

- Tydligt formulerat mål? Samma målbild hos olika personer? Hade lärarna/föräldrarna samma bild av ditt barns behov av hjälp som du själv?
- Förändrades dessa bilder under tidens gång?
- *Lyssna efter – handlar målen om att föräldrarna ska få information, eller att barnet ska få bästa möjliga hjälp? Vart hamnar fokus?*

5. Vad tänkte du om samordningssamtal som hjälp för ditt barn före/efter mötena?

- Ge exempel på situationer när du uppfattade att du fick bra/mindre bra hjälp
- På vilket sätt gör ni annorlunda hemma/i skolan nu? Konkreta exempel. Även nu, ett år

efteråt...

- Vilka konkreta förändringar har skett hos ditt barn/din elev efter samtalen? Exempel!
- Hur upplevde du läraren/föräldern före samordningsmötena? Efter samordningsmötena?

6. Hur har kontakten varit med läraren/föräldern efter att samordningsmötena avslutades?

- Konkreta förändringar jämfört med före samtalen? Exempel?
- Konkreta exempel på samarbete i stöd av psykosocial utveckling?
- Har det skett någon uppföljning?
- Hur upprätthålls kontakten?

7. Hur fungerade gruppen?

- Var det något som fungerade mindre bra i gruppen?
- Kan du se någon förändring i gruppen från första mötet till sista mötet?

8. Förekom det skillnader i status i gruppen? Vilka?

- Hur var stämningen i gruppen? Fick du prata så mycket som du ville? Kunde du säga allt du tänkte? Förekom meningsskiljaktigheter?
- (Hur fungerade det att ta beslut i gruppen?)